

vagy préposti kinevezésre, hogy ne is említsük a százakra menő taksát, melyet a mi szűkös viszonyaink között a kinevezett apátok és egyéb dignitáriusok csak úgy tudnak lefizetni, ha év-kig törlesztendő adósságra verik magukat.

Káptalanunk ezen kitüntetésével nagyon emelkedik az istentisztelet fénye úgy a központban, mint a vidéken, mert lehetővé válik többször és több helyen a pontifikális misek mondása.

A második okmányban jogot nyernek az összes, fungens főesperesek arra, hogy ünnepélyes alkalommal, püspöki hivatalos kíséretben, lilaszínű palliumot és mozzettát viseljenek éppen úgy, mint a kanonokok.

Ő Meltósága az okmányok felolvasása után így folytatta fokozódó érdeklődés között szeretettől izzó beszédét:

„Az iment felolvasott és ünnepélyesen kihirdetett apostoli felhatalmazás erejénél fogva ezennel megengedem az erdélyi egyházmegyében ténylegesen alkalmazott és kinevezett valóságos főespereseknek, hogy ünnepélyes alkalmakkor a káptalan valóságos és tiszteletbeli tagjait megillető egyházi dísz ölthessenek; a székeskáptalan tiszteletre méltó tagjai közül pedig az első, akit a kanonok-praelatus cím megillet, s aki ezen címnek megfelelő praelatusi jelvényeket használhatja, — az a férfiú, aki úgy Istenben, boldogult elődöm idejében, mint püspökségem első percétől kezdve hűséggel és odaadással oldalammal állott; akinek eddig jóformán csak a munkában és a terhekben volt része anélkül, hogy ezekért külső elismerés is jutott volna osztályrészesül; akinek lelkiismeretes segítsége és támogatása nélkül az egyházi adminisztráció kényes és bonyodalmas munkáját csakis erőmnek teljes feláldozásával lehettem volna képes végezni. Fogadjá a jól megérdemelt kitüntetéssel kapcsolatban ezen ünnepélyes alkalommal főpásztori köszönetemet és elismerésemet. Éljen Tamásy Aron!”

Ez utóbbi szavakat jóleső örömmel kapta föl és lelkes üdvözlésekben zengte vissza az ünnepi hangulatban levő díszes testület, mert tudta mindenki, hogy kitüntetés egyhamar alig található Tamásynál érdemesebb férfiún.

Nem hiszem tehát, hogy valaki örvendhetett volna a gőzös nélküli állapotnak.

Azaz hogy egyet-kettőt mégis elképzelek. Ilyen az az após, aki leányát éppen a sztrájk kiütésekor adta férjhez. Az új pár nem indulhatott el esküvő után Velencébe a Márk-téri galambokat szemlélni. Meg kellett elégedniök a hazai turbekolókkkal. Az após megtakarította a hozomány tetejébe kikötött nászúti költségeket. Mert esküvő után indulni pár nappal — az már nem divatos. Azt híhetnék az emberek, hogy ilyen hamar már megunták az új fészket vagy hogy várni kellett a költségek megszerzésére. Az új pár szídjá a vasútasokat, az após szívből fizetésjavítást kíván nekik.

Ha már az após kapcsolatba került a vasútasokkal, ne maradjon el az anyós sem. Bizonyos, hogy ama kritikus napokon sok vőnek szívszorogva (!) kellett várnia az anyósát.

Nem fűtült a gőzös, nem jött meg az anyós. Vége a szívszorogásnak. Akárhányan titkon kintásra szeretnék buzdítani a vasútasokat.

Az örömapánál s az anyóst váró vőnél több örvendezőt aztán nem is tudok hirtelenében felemlíteni, bármiként is „felajzom lantomat” azaz, hogy rágom tollszáram hegyét.

Tragikus eseményeket elősorolni már könnyebb dolog, de nem akarom a vasútasokat büszkévé tenni arra, hogy ők az egyetemes világtrend kótájába is beleszólnak.

Az első káptalani prelatust illető óvációk után kegyelmes Urunk két új egyházmegyei statutumot olvastatott föl a szentszéki jegyzővel. Egyik szól a főpapi jelvények használatának módozatairól, a másik a papság ruházatáról. Az elsónél, tekintetbe véve az általános egyházi törvényeket és a magyarországi sajátos viszonyokat, mintegy közeputat igyekszik követni a jelvények használatában tapasztalható túlzás és az általános törvények rigorozitása között. Az insignia pontifikaliak ezentúl csak ünnepélyes alkalmakkor használhatók, lévén püspöki privilegium azoknak közönséges és állandó használata.

A papság ruházódásáról, a címáda, kolláré és civil ruha viseleséről tartalmaz sok érdekes, részletes intézkedést a második statutum, melyet az előbbivel együtt rövid időn belül hiteles körlevél alakjában fog kézhez kapni az egyházmegyei papság.

Ezen rendeletek felolvasását Püspök úrnak alább olvasható komoly szavai és intelmei előzték meg, melyekben, mint hiteles kommentárookban kifejezésre jut a törvényhozói akarat célja a motívumokkal együtt.

„Ezzel kapcsolatosan két szabályrendelet adok ki, a melyeknek célja az, hogy az egyházi kitüntetések az egyház szellemének megfelelően az istentisztelet fényének öregbítésére, az egyház körül érdemeket szerzett férfiak tiszteletének és tekintélyének emelésére szolgáljanak a nélkül, hogy azok a püspöki állás isteni jogon és egyházi rendeleteknek alapuló kiváltságait sértenék, a köznapi használat által értéküktől megfosztassanak, az egyéni hiúság kicsinyes kielégítésére szolgáljanak s ez által tisztelet és tekintély helyett megvetés és gúny tárgyává alacsonyítottassanak.”

„Az egyházi törvényhozás e terére lépven, jónak láttam az egyházi ruházatára nézve is általánosan kötelező szabályokat alkotni. Nem azért, mietha e téren veszélyes visszaéléseket tapasztaltam volna, hanem inkább azért, hogy az a komoly magatartás, mely az egyházmegye papságát, külső megjelenésében eddig is jellemezte, ezen kötelező erejű szabályrendelet által

újabb megerősítést, a világiás szellem netáni hódításaival szemben állandóságot nyerjen.”

Ezen két új statutum ünnepélyes kihirdetése után áttért gondos lelkű Püspök-Atyánk azon kegyelmekre is, miket egyházmegyéje összes híveinek lelki javára sikerült kieszközölnie a Szent Atyától. Az ezekre vonatkozó pápai kiáltásokat utoljára beszédeinek mintegy záradékképpen, előszóval a következőkben publikálta:

„A lelki javakra nézve megjegyzem, hogy egyházmegyéim római zarándoklatom alkalmával újabb kegyelmekkel gazdagodott. Nem is említve a felhatalmazást, melynek erejével minden parokhiát, intézetet, kórházat, minden egyes beteget, de különösen bérmáltaim alkalmával minden egyes hívőt pápai áldással egybekötött teljes búcsúban részesíthetek, — egyházmegyéim 3 kiváló templomát Szentséges Atyánk, engedve kérésemnek a „privilegium altaris”-szal ruházta föl. És pedig a csiksomlyói kegyhely, a kolozsvári könnyező szent Szűz és székesegyházunk főoltárait örök időkre. Akik tehát ezen oltárokon misézve, a szent áldozatot elhunyt hívekért mutatják be, teljes búcsúban részesítik a purgatoriumban szenvedő lelküket. Hasonló privilegiumban részesült székesegyházunk két oltára, — a fájdalmas szűz Anya és Szent Mihály oltárai — 7 esztendőre. Azt hiszem, mindnyájunk szívéből beszél, midőn azt kívánom, hogy a jó Isten Szentséges Atyánkat, kit e nehéz idők közepette vezetőkül adott, sokáig, nagyon sokáig őrítse! (Dörgő éljenés.) Mielőtt ez ünnepélyes ültet berekeszteném, mondjuk el együttesen a „Regina coeli”-t.

Az imádság megjeleése után Fabián Sándor p. prelatus, nagyprépost a következő hálás szavakkal mondott köszönetet a nagylelkű főpásztornak:

Meltóságos és főtisztelendő gróf. Püspök Úr!

Egyházmegyéink dicsőséges multjából a sugarak, úgy látszik, kezdenek felverődni, hogy benépesítsék fényvel mostani életünket. Nagy volt egykor, fényes és hatalmas ezen egyházmegye, mikor Erdély számottevő lakosságát

A szívem azonban nagyon érzékeny. Meg nem állhatom, hogy egy tragédiát vázlatban fel ne jegyezsek.

Dobogó szívvel ült fel a vonatra a szerelmes vőlegény. Reg nem látott aráját óhajtott meglátogatni.

Éppen délre számította a megérkezést. Természetes, hogy lassan ment a gőzös. Szerelmes szívek a gondolat sebességéhez mérik a járóművek gyorsaságát is. Már reggeli kilenc óra volt. Van még három óra hátra. Szerelmes szívének három egész hónap.

Egyszerre hosszú, szokatlan, szinte rémes fűtülés. A vonat megáll egy állomáson. És áll, s mind csak áll, pedig a rendes idő sokszorosan eltelt.

— Megyünk-e már? kérdez egy vasutást.

— Nem mehetett! volt a lakonikus válasz.

A legtöbbször úgy érezte magát, mint a szárazra dobott hal.

Van sirás, rimánkodás, könyörgés, mindhasztalan. A felelet rövid: Nem mehetett!

A szerelmes vőlegény sorsához nem akarom hozzátozolni azt is, hogy véletlenül azon a vonaton utazott egykori cserben hagyott arája is, mert akkor már egész tragédiát adnék, pedig csak vázlatot akartam.

Mezőkőn kikötött vonatok útásainak sorsát étel-ital nélkül, csupán csak az utolsó garasig kiszámított költséggel megindult, s néhány napig idegen helyen való tartózkodásra kárhoz-

tatott szegény emberek állapotját nem említem — rábízom az olvasók fantáziájára (ha úgyan elolvassák ezt a vasútas firkát.)

Azt azonban el akarom még ismerni, hogy ezek a vasútasok valóságos varázslók. Ki hitte volna róluk? Szárnyas kerekkel kérkednek, s ime egy pár napra az egész országot visszavetették, hogy kerek számat mondják, vagy száz esztendővel.

Egy pár napig olyan boldog, szenvedelem nélküli világot éltünk vidéken. Semmit sem tudtam arról, hogy mi is van a nagyvilágban. És én úgy tapasztaltam, hogy ez nem is olyan rossz állapot.

Minden esztendőben legalább háromszor kellene hivatalból rendezni ilyen sivatagi nyugalmat. Hiába szórták a meggyújtott szalmaesővákat (ezt most még csak sejtem — de nem tudhatom) a magyar parlamentben, egy cseppet sem izgultunk fel; sikkaszthattak jövevő urak milliókat is, nem emlegettük azt a bizonyos botot; hős vagy bész volt a tőzsdén, kit érdekelt az (azaz hogy akiket érdekelt, azok úgy is tudták), na aztán vitriolos és revolveres tragédiák egyáltalában nem szerepeltek a műhelyek szellemi teritékén.

És még sok mindent nem tudunk. Egyet tudunk csak — hogy a vasútasok sztrájkolnak. És mi boldogok voltunk.

Köszönet érte nekik!

esaknem kivétel nélkül ott látta saját kötelékében, mikor a mostaninál jóval több tagból álló káptalanja, sokkal több esperesi kerülete volt, s az ezek élén álló egyházi férfiak közül nem egy — igen fontos közjogi állást töltött be.

Az egyházmegye hajdani nagyságát hirdetik hangosan azon monumentális templomok, melyek nemesak városokban, hanem még félreeső, falusi községekben is a szemlélet azonnal meggyőzik, hogy azokat a római katolikusok hitbuzgósága emelte, s a melyek, fájdalom nagyrészt idegen kézre kerültek.

Az isteni gondviselés kifürkészhetlen bölcsesége vagy az ősök bűnének büntetéseül, vagy az utódok okulásául, vagy talán mind a két okból megengedte, hogy az úgynevezett hitújítás zivatarában ezen fényes egyházmegye darabokra tört. egy kis rész menekülve meg csupán e hajótörésből. E esékely rész hosszú időn át részben lelkipásztorok, részint püspök nélkül maradt állhatatos a hitben és ragaszkodásban szent Péter sziklaja iránt. Maguk között szervezkedve, magvát képezték annak, hogy ezen egyházmegye újból alakulhasson, új szervezkedésbe kezdjen. S midőn így emelkedni kezd, ügylést, mintha régi nagysága, hajdani fénye ragyogna vissza. Régebben a szervezkedés munkája s egyéb nyomoruságok, különösen pedig a közlekedés nehézségei miatt ezen egyházmegye, habár mindig szilárdan ragaszkodott a Szent-szekhez, mégsem volt azzal oly közvetlen érintkezésben, mint most, az újabb időkben, mikor Meltóságod mintegy megszemélyesítve saját állásában az egész egyházmegyét, ismételtén vezetett szent Péter széké elé!

Kiváló hálával, odaadó ragaszkodással tartozunk Ö Szentségének, hogy meghallgatva Meltóságod kérését, káptalanunk díszét és az egyházmegye esperesi kerületeinek élén álló férfiak fényét emelni képeskedett.

Valamint öseink ragaszkodtak a Szentszékhez, úgy mi is ígérjük, hogy állhatatosságot tanúsítunk iránta.

Midőn hódolatunkat a Szentszék iránt kifejezzük, nem mulaszthatjuk el, hogy fűti hálával ne adózzunk Meltóságod azon kegyességeért, mellyel Ö szentsége magas figyelmét ezen egy-

Egyet azonban még meg kell említenem.

A gyermekeim nagyon haraguszna rájuk.

Ott jár el a házam előtt egy vicimális, keskeny vágányú vasút, a zalatnai. Ez szabályozta a gyermekeim gyomrát. Dél előtt tíz órakor mentem, jelentette a villásreggeli, délután 5 órakor az oszonnát. A milyen pontosan jött, olyan pontosan szóltak a gyermekek: „Éhesek vagyunk!” El is neveztek az oszonnától a kávé s a vasútnak.

Szerdán nem jött a kávé vasút. A gyerekek nyugodtan játszottak. Eszükbe se jutott a kávé. Közelgett a vacsora ideje — kávé még nem kellett. Ez, familiáris gazdasági szempontból, nagyon helyes, gondolám. Ezzel is spórolunk. Megmarad egy uzsonna. De azután láttam, hogy nem spóroltunk, hanem pöröl jártunk, mert a vacsorának olyan derekasan neki láttak, hogy a matematikai pontossággal (persze ez a tudomány a gyomorra ügyet sem vet) kiszámított mennyiség kevésnek bizonyult. Szaporítani kellett a vacsora anyagát, de nagyon is, ami megbillentette a heti költségvetést. Voltaképpen tehát megsem a gyermekeknek van okuk nehezelti a vasútasokra, hanem nekem.

Fel is teszem a kérdést házám legkiválóbb jogtulósaihoz (ide érte Tisza István miniszterelnököt, Hieroním és Lukács minisztert is): hol keressem a kárpótlást, a kincstáron-e vagy a vasútasokon?

Szikla.

házmegyére irányította. Kérjük, fogadja hálás köszönetünket, kegyelmes Püspök ur, s azon őszinte óhajtásunkat, hogy a jó Isten soká tartsa meg!

*

A nagyprépost történeti vonatkozásokban gazdag megható beszéde után felzúgott a lelkes éljenzés a jelenlévők ajkán s hosszan kísérte a teremből távozó püspököt, aki nemesak új életet teremtett az erdélyi részekben, de a magát feledve teljesen, nem keresve semmiben, lángoló szeretetével ennyire felmagasztalta külsőleg is papságát és egyházmegyéjét ország-világ előtt. Legyen a jutalom érte örök hála és törhetetlen ragaszkodás!

Magyar zarándokok Rómában.

Róma, ápr. 18.

E hó 16-án d. u. 4 órakor fogadta a szent Atya a magyar zarándoklatot, melyet Dessewffy Sándor esanádi püspök úr ő nagyméltósága vezetett.

Ismeretes már, hogy négy év előtt ugyan-csak a esanádi püspök úr ő mlga volt az, ki Velencébe szent Gellért első esanádi püspök sírjához zarándoklatot vezetett, s ott az egész magyar zarándoklat oly szívélves fogadtatásban részesült, mintha csak atya és gyermekei találkoztak volna. A szívélves fogadtatás feledhetetlen maradt a magyarok előtt, s midőn a múlt évi aug. 4-én az egész világon fölhangzott az örömhír, hogy van már pápánk, Isten kegyelméből: Sarto József, a velencei patriarcha, akkor a magyarok kettős örömmel adtak hálat az isteni Gondviselésnek, hisz' az ő atyai jóbarátjuk ettől kezdve igazi atyjuk lett.

És e szeretetet nem kisebbitette, sőt inkább még növelte X. Piusnak az egész világra kiterjedő gondja. Tanúi voltunk e szeretet megnyilvánulásának a jelenlegi kihallgatás után minden egyesnek esókra nyújtotta kezét. A jó öreg Szoldatics bácsinak, ennek az igazán szent életű magyar festőnek pedig még különös mosoly közben megrázta a kezét.

Midőn a szent Atya már körüljárt, akkor Dessewffy püspök úr ő nagy mlga üdvözölte szép latin nyelven a szent Atyát, tolmácsolta előtte az egész magyar nemzet örömet és hódolatát, szeretetét és hűségét, s kérte viszont a magyar nemzet nevében a szent Atya szeretetét és áldását; itt térdre állott a szónokló püspök úr, és vele az egész zarándok sereg — s így térdállva kérte a szent Atya áldását a királyra, a trónörökösre, önmagára, káptalanjára, egyházmegyéjére és az egész magyar nemzetre.

A szent Atya nemesak hogy a kérést teljesítette, de azonfelül egészen határozottan mintegy megparancsolta, hogy mondjuk meg, ha haza megyünk, mit mondott a pápa. „Azt mondta a pápa, hogy mindenkit, a ki itt jelen van és a hazában minden magyart szívében hordoz.” Külföldben itt van a beszéd, a mint a szent Atya mondotta:

Venerabilis Frater!

Gratias Tibi ago, perquam plurimas ob obsequium sensus et devotionis filialis, quod non tantum nomine tuo, quem jam dudum cognovimus, sed nomine omnium fidelium exhibuisti. Gratias agimus vobis omnibus, hic praesentibus qui tam alacriter Romam venistis, ut fidem vestram et amorem erga sedem apostolicam manifestetis. Benedico vos omnes, bene-

dicat vos Deus. Benedicat episcopo, omnibus qui estis hic praesentes, familiis vestris, consanguineis. Benedicat imperatorem et Regem Hungariae nobis dilectum ut vivat ad longum tempus ob bonum Hungariae et Ecclesiae Catholicae. Et haec benedictio descendat non tantum super vos, sed etiam super omnia, quae apud vos habetis objecta. Amo vos omnes, benedico vos omnes et dicite revertentes, hoc dixit papa quod omnes vos praesentes et omnes in patria Hungaros in corde habet.

E beszéd után áldását adta a jelenlévőkre és mindazokra, kikre az áldást kiterjesztette s rövid bizalmas barátságos beszélgetés után távozott, hogy a folyosón lévő zarándokokat is áldásában részesítse.

A magyar zarándokok pedig telve örömmel és boldogsággal ismételik százszor és ezerszer: Tartsd meg Isten, tartsd meg szent Atyánkat.

—r.—l.

Prohászka Ottokár búcsúja.

Ismeretes lapunk olvasói előtt, hogy azt a férfiu, akinek oly hatalmas része van a magyar katolicizmus legújabb reneszánszában, kiváló tehetsége és tudománya bejuttatta Pázmány egyetemének dogmatikai tanszékébe. — Esztergom városának örömebe, hol munkás életéből 23 évet töltött el, sok fájdalom is vegyült, mikor elvesztette egyik büszkeségét. A társadalom minden rétege sietett a távozó iránt való mely tisztelgetés és ragaszkodását kifejezni. Mindenesetre a legtöbbet az „ő fia i“ az esztergomi seminarium klerikusai vezették. Elvesztették lelki atyjukat, apostolukat, kitől ápr. 5-én este megható ünnepség keretében búcsúztak el.

Az ünnep végén maga a távozó mondta el búcsúszózatát, mely a maga tömörségében klaszikus mintája az alkalmi szónoklatnak.

Íde szögezzük ezt a kis műremeket az „Esztergom“ lapársuk nyomán a maga egészében, hadd élvezze szépségeit olvasóink is.

Kedves Tisztelendő Urak! Eddig Kegyetek búcsúztak tőlem, most én búcsúszom Kegyetektől. Szívemből köszönöm ezt az ünnepélyt, nem mint érdemeimnek valamiféle viszonzását, hanem mint a ragaszkodásnak és lelkesülésnek kifejezését azon esznek és elvek iránt, amelyeket én szolgálom. En ezt szívvel és lélekkel és minden erőmmel szolgáltam. Testis est mihi Deus, quia non mentior. Tizennégy év nekem nem volt sok. Tizennégy év nekem oly kevés volt, mint Jakóbnak Rákhelért való 14 éves szolgálata. Amit ő hét év után mondott, azt én bátran, a legőszintébb szívvel mondhatom: Videbantur illi septem anni septem dies, prae amoris magnitudine. Én tizennégy évet úgy töltöttem, mint tizennégy napot prae amoris magnitudine. Nekem a munka élvezet, nekem az élet öröm prae amoris magnitudine az Úr Jezus iránt, prae amoris magnitudine az anyaszentegyház iránt, azon város, Róma iránt, amelynek még a neve is visszajárul olvasva; amor; azon lelkek iránt, amelyeket Kegyetekben néztem és azon szellemi világnak mely perspektívája iránt, a melyben a Kegyeteknek kezei alatt nevelendő és az örökkévalóságba vezérelendő lelkek beláthatlan sorait láttam. Kedves fiam! kit ne lelkesítene ily nagy dolgoknak szeretete? Tudjátok azonban, hogy mikor az ember távozik, még az apostol is, koszorút kér; én is koszorút kérek. Egy virágosokrot kérek, és tudjátok mi az? Gaudium meum et corona mea vos estis. Ti vagytok az én örömem és Ti az én koszorúim. Kérlek, kedves fiam! könnyítsétek

meg nekem ezt a válast az által, hogy el ne hervadjatok, mert egy hervadt koszorúval nem akarok a világ csúfjára jární. És akkor lesztek nem hervadt koszorúk, ha azt az életet óvjátok magatokban, melyet én az Isten kegyelmével sokat térdenállva, sokat imádkozva, lelkesen beszélve, Bennetek ápoltam. Mert azt tudjátok, hogy Töletek semmit sem vártam, argentum et aurum non concipivi, tamquam nutrix fovi filios.

Mint a dajka, úgy szerettelek, úgy neveltelek, következőleg sic state carissimá. Tehát álljatok meg kedves fiaim! azon elvekben, melyeket én folyton hirdettem. Vigyázzatok, hogy a világiasságnak halálós lehellete ezen elveket el ne fonynyassa lelketekben.

Álljatok K. F. meg a buzgalomban, hogy valamint itt az első Veni Sancte-t meg olynamoros, kábult lélekkel énekeltek, de a második, diesöséges Veni Sancte-t, mely az ordinatoban elhangzik, már más szívvél és lélekkel énekeltek, ennek a Szentléleknek éneke Bennetek mindig pünkösdi tűz legyen.

Álljatok meg K. F. az igénytelenségben. Ne keressetek semmit, csak azt keressétek, amit én kerestem. Ne vádoljatok engem, hogy én ily merészen beszélek. Az anya nem szegényleni magát fia előtt felemlíteni, hogy mit áldozott érte és következőleg mit várhat tőle!

Álljatok meg K. F.! az apostoli buzgalomban, hogy ennek a lelketlen korszellemnek végre a nyakára hághassunk és azt a győzelmes zászlót, melyet a szónokok és költők emleget, legalább a győzelem távoli reményével felemel-hessük. Akkor aztán K. F. mindegyiknek nem kívánok mást egész életére dieserétül, óhajul, szívem legszebb imájául, mint amit Lucas Del-mege sírjára írtak? Amavit, laboravit, quiescit, hogy szeressetek, hogy dolgozzatok, hogy aztán megphenjetekek. Et nunc commendo Deo et gratiae eius.

Tudjátok, hogy mikor én dolgoztam, az Isten dolgozott Bennetek. Az fog tovább is dolgozni lelketekben, és Az adta a kegyelmet és Az fogja a kegyelmet adni, és azt a kegyelmet az életnek fejlettebb öntudatával és az egyének harmonikus kiegyensúlyozásával megkoszorúzza. En mindig Veletek leszek, én nem akarok elszakadni. Nekem ez a válás rendkívüli nehéz. Csak egy vigasztal: hogy szívetekben otthon leszek és én is azt vindikálhatom magannak, amit egy istentelennek, akinek nevét itt nem akarom említeni, szíve tartózára írtak: A szíve itt van, de a szel-leme mindenütt van. A szívemet magammal viszem, de a szellememet, kérék őrizzék; mert az az Ur Jézus szelleme a Ti boldogságtokra és az anyaszentegyház felvirágoztatására.

Nagy-Enyed contra Gyulafehérvár.

Hol legyen a törvényszék?

Erdélynek ősi fejedelmi városa már rég óhajtotta, hogy a törvényszék, amely a régi pénzverő ódon épületének mindenre, de hivatalokra legkevésbé alkalmas helyiségeiben van elhelyezve 1876 óta — megfelelő épületet kerüljön. A múlt évben a kormánytól betérjéztett beruházási javaslat értelmében aztán reménye támadt Gyulafehérvár közönségének, hogy a rég áhitott igazságügyi palota végre valahára felépül és pedig a terv szerint a város kellő közepén egy tágas, hatalmas nyílt téren.

Am egy szép napon az a hír terjedt el, hogy a szomszédos Nagy-Enyed városa, mely külföldben a megye székhelye (hogy miért? ezt is bajosan lehet megmagyarázni) mozzalant indított meg arra, hogy a törvényszéket oda helyezzék.

Mindenki nagyot bántott ezen a fellepésen. Merészsége vagy naivság? Fellepésüket mind a kettő jellemzi. Merészség volt megtámadni egy a fejlődés minden tényezőjével bíró várost, naiv a mód, mellyel a törvényszékhez való képzelni jogukat megokolják. Hivatkoznak olyan a multban gyökerező történelmi adatokra, amelyek nem léteznek. Bármelyik iskolás gyerek meggyőzhető Enyedet affelől, hogy történelmi, mult — gyászos és dieső — tekintetében Gyulafehérvár talán mégis előtte áll Enyednek. A híres nagyenyedi két fűzfa története talán még sem egyenlő azzal a kőbe vésett történelemmel, mely ékesen szól minden lepton-nyomon Gyulafehérvár városában az idegenhez.

A szabadságharc korában Nagyenyed részéről elszervezett borzalmas tüzész nem áll páratlanul a maga nemében. Külömben is ezen kérdés eldöntésénél nem a történelmi remniszcenciák nyomnak a lathán elsősorban, hanem a célszerűség, a jogot kereső közönség érdeke, az igazságszolgáltatás gyorsasága és könnyűsége. Ennélfogva tehát azt sem igen lehetne tekintetbe venni — praktikus szempontból — hogyha esetleg Enyedről úgy vittek volna el a törvényszéket s most csak a visszahelyezést követelnék régi jussou. Am ez az állításuk is teves, Gyulafehérvárt tudvalevőleg mindig volt törvényszék, ide tehát nem az enyedit helyezték át, mint a hogy az a brudbányait sem, hanem ez utóbbi kettőt 1875-ben és 1876-ban egyszerűen beshintette a kormány. Az 1890. XXIX. t. c. pedig Gyulafehérvárt törvényszéki székhelyül végleg megállapította.

Az elmondottakkal tehát önként következik, hogy Nagyenyednek sem történeti, sem törvényes jussa nincs a gyulafehérvári törvényszékhez.

Am magunk mondtuk, hogy nem is ezek a döntők, hanem a praktikus szempontok.

Lássuk nagyjában ezeket.

Gyulafehérvár szab. kir. város közönségének megbízásából Novák Ferenc kir. tanácsos, polgármester egy Emlékiratot szerkesztett, amely munka a legnagyobb körültekintéssel, a megáfolyhatatlan adatok egész légiójával bizonyítja, hogy a kérdés eldöntésénél Enyed számba sem jöhet Gyulafehérvár mellett, amely város geográfiai helyzete, népesedési, nemzetiségi, forgalmi, kulturális viszonylatai következtében messze megelőzi a szomszédot.

Ebből a munkából említjük fel a lenyegesebb adatokat. Nagy-Enyed a megye határszélen, Gyulafehérvár a középponton fekszik, tehát a jogot kereső közönség minden oldalról ide a legkönnyebben juthat el. Ezt megkönnyíti a város vasúti hálózata, mely négy irányból szolgál Gyulafehérvár felé. Gyulafehérvár lakossága majdnem 12000, Nagyenyed 7295. A megye lakosságából geográfiai helyzeténél fogva 68.79% gravitál Gyulafehérvár felé, míg Enyed felé 31.21%.

Aztán különös figyelmet érdemel a nemzetiségi szempont, mely a magyar elem megerősödését és magyar hatósági centrumok megerősítését éppen a nemzetiség lakta vidékeken teszi szükségessé és politikailag indokoltá. Gyulafehérvár és környezete magyarosodásának érdeke pedig egyenesen megköveteli az igazságügyi centrum meghagyását és állandósítását Gyulafehérvárt.

Az sem utolsó dolog, hogy a törvényszék közegei kiszállások alkalmával ép oly könnyen eljuthatnak céljukhoz, mint a jogkereső felek a törvényszékhez.

Kereskedelem, ipar, közlekedés, forgalom szempontjából pedig Gyulafehérvár az erdélyi városok között a negyedik helyet foglalja el, míg Enyednek helyét e tekintetben szinte nem is lehet megjelölni. Falusi színvonalon áll. Tar-

sadalmi és kulturális állapotok tekintetében szintén nagyon bajos az összehasonlítást megtenni, mert nem igen akad egyik részről elendő anyag. Enyedben a lelket a Bethlen-főtanoda, a megyeház s a pénzügyigazgatóság tartja. Ellenben Gyulafehérvárnak, éppen kulturális szempontból nagy előnyére szolgál az is, hogy itt székel az erdélyi püspök és káptalan és összesen 14 tanító- és nevelőintézete van, míg Enyednek 7, egylete, társulata 21, Enyednek 6.

E nagyjában bemutatott adatok tehát egyszerűen nem arra következtetésre vezethetnek, hogy a törvényszéket Gyulafehérvárról Enyedre kell vinni, hanem ellenkezőleg arra, hogy a megye székhelyét is Gyulafehérvárra kellene tenni. Ezzel legalább az enyediéknak azaz egy látszólag süllyal bíró érvelésük is kielégítődnék, hogy megye-hatósági és törvényszéki székhely egyesíttessék.

Komolyan azonban az enyediéknak az az argumentuma sem vehető, mert hiszen számtalan példa van arra országsterre, hogy a megyének is, meg a törvényszéknek is külön székhelye van.

Ezek után ismételtén felvethetjük a kérdést, hogy az enyediéknak naivak-e vagy merészek?

Deputációt is menesztettek. A miniszterek esepet sem bíztatták őket. Még a szokásos íbis redibis-fele reményekre jogosító választ sem adták a küldöttségnek, amelyet különben az a kadamítás is őrt, hogy a sztrajkáló vasutasok Csucsán lerakták s onnan szép gyalogosan kellett székhelyére (in petto) visszaindulnia.

Ezota lehet hogy hazaértek, élmények mindenesetre érdekesek lehetnek, de amit magukkal hoztak, aligha kielégíti az enyediéket.

A gyulafehérváriak tehát nyugodtak lehetnek, de azért kár volna egészen a hajdani non curamus-ra támaszkodni, mert még mindig élelnek emlékezethen van a tövisi vasúti esonópont, mely Gyulafehérvárt lehetett volna, a szeben vonalnak Alvinceről való elágazása, a vasutasok internátusának tovább vitele, egyes járasszékhelyek idekebelezésének elodázása stb. stb.

H I R E K.

— **Rendkívüli jubileumi búcsú** egyházmegyénkben az Immaculata-dogma kihirdetésének 50-ik évében. Püspök urunk IV. sz. körleveléből vesszük a következő fontos intézkedéseket:

Akik ezen évben nem záródokolhatnak el Rómába, hogy X. Pius pápától hirdett teljes búcsút ott a szent városban nyerhessenek el, itthon is részesülhetnek ezen búcsuban, ha az alábbi feltételeket pontosan teljesítik. Ó méltósága előírása szerint az erdélyi hívek május, október, vagy november hónapokban nyerhetik el a teljes búcsút, ha a megjelölt három hónap valamelyikében a piébánia templomát, vagy Gyulafehérvárt a székesegyházat háromszor meglátogatják s némi ideig áhitatosan imádkoznak ezen helyeken a pápa szándéka szerint a katolikus egyház és apostoli szentszék szabadságáért és fölmagasztaltatásáért, az eretnekégek kiirtásáért és minden tévelygők megtéréséért, a keresztény fejedelmek egyetértéséért és az egész hívő nép békességéért és egységéért. További feltétel a buzgó gyónás és áldozás; végül egy napi böjt a jelzett hónapok bármelyikében, csak ne essék össze más, kötelező böjt nappal.

— **A kassai vértanúk boldoggá avatásának ügye.** Püspök urunk V. számú körlevelében közli a kassai vértanúk ügében 1904. február 21-én kelt jogerős római dekrétumot, melyet X. Pius pápa meghagyásából a ritus-kongregáció adott

ki. Ezen dekretum szerint nagybőjt első vasárnapján a Vatikánban Steinhuber kardinálisnak, mint előadónak azon kérdésére, vajjon a jelek és csodák által megszentelt vértanúság tényének 1904. január 6-án történt kimondása után megtörténhet-e egész bizonyossággal a kassai vértanúknak ünnepélyes boldoggá avatása. — Szent-séges atyánk, X. Pius pápa a ritus-kongregáció tagjainak jelenlétében, pápai trónján ülve, ünnepélyes ítéletében kimondotta, hogy Körösi Márk, Pongrácz István és Grodecz Menyhért vértanúké egész bizonyossággal ünnepélyes módon boldogokká avathatók.

Püspök urunk egy előbbi körlevele szerint a boldoggá avatás, egyháztörténelmünknek ez a gondkívüli örömdetes eseménye, rövid időn belül, talán még a jelen évi folyamán megtörténik, s megkezdődhetik végre valahára a kassai vértanúknak rég óhajtott nyilvános tisztelete.

— **Kongregációi határozat az Amerikába vagy a Fülöpszigetekre kiköltöző papokról.** Püspök úr ez évben kiadott V. sz. körlevele szerint egy érdekes kongregációi határozat jelent meg Rómában 1903. november 14-én X. Pius pápa jóváhagyásával. A dekretum érdekel minden magyar papot, mert már nálunk is napirenden van az Amerikába való menekülés holmi kenyés ügyek előtt. A sokféle visszaadás megszüntetése céljából a közzétett dekretum szerint egy püspök sem adhat papjának elbocsátó levelet mindaddig, míg beleegyezése nincs kikerve azon helyi püspöknek, a hová az illető pap menni készül. A távozonak koráról, erkölcsi állapotáról és szellemi képességeiről magán levélben az amerikai ordinariatus előzőlegűndig értesítendő.

Ha azonban valami fontos és sürgős ügy elintézése végett akar egy pap Amerikába menni, püspökötől erre kaphat engedélyt, de csak 6 hónapra; az amerikai püspököt pedig a távozas okának megnevezésével értesíteni kell levélben.

Aki pedig a Fülöpszigetekre akar kiköltözni, annak Rómában a zsinati kongregációtól kell engedélyt kérni.

Az elbocsátó levelek pedig, ha ezen dekretumban részletesen felsorolt kelleknek meg nem felelnek, az idegen ordinariatusok részéről ezental érvényteleneknek tekintetnek.

— **Vasutasok sztrájkja.** Az oroszok és nemzeti jogok ellíprásának jegyében született kormányunk meg van a legújabb szenzációja, jobban mondva botránnya. Az „erős kéz” kálmista nyakasságát nem a külső támadásokkal, ellenségekkel szemben mutatta ki, hanem benn az ország szolgálatára alkalmazottakkal szemben. Ismeretes tény, hogy miképpen bánt el a tisztviselők fizetésjavításának tervezetével, hogyan nyírta azt meg s mennyi keserűséget, elégedetlenséget oltott ezek szívébe is, pedig megdolgozhatta volna, hogy elkeseredett emberekkel csak fel munkát lehet végezni és azt sem mindig jól. — A tisztviselők után a vasutasok óhajlásával szemben a legridegebb visszatartási álláspontot foglalta el a kormány az „erős kéz” magabizakodása következtében.

A küldöttségeket nem fogadták. Állítólag a miniszterelnök úr azt mondotta: „Csöcselékek nem állók szóba.” Aztán kiadták a drákói rendelkezéseket, gondolván, hogy a hatalom szava elől a szív keserűségeit is. Durván és gorbóan bántak el azokkal az emberekkel, akik nem ragyogó gombos uniformist viselnek, kardot sem esőgötynek naphosszant, hanem kormos munkás zubbonyban éjjel-nappal, vizet forradó kánikulában, gubberedést okozó téli zuzmarában foly-

ton éber figyelemmel, nyitott szemmel és füllel dolgoznak a közönség érdekében s az állam javára és hasznára. Olyan alkalmazottak ezek az emberek, akik a legproduktívabb munkát végzik az államnak. Ők maguk kikeresik a reájuk fordított költséget, sőt óriási tiszta jövedelmet biztosítanak az államnak. Mikor tehát ezek az emberek helyzetük javítását törvényes úton-módon kérték, legalább is tisztességes kihallgatást érdemeltek volna.

Erősen meg vagyunk győződve, hogy a magyar vasutasok, akik a nemzeti eszme érdekében is mindig a küzdők sorában állottak, ha okos, körülmenyes válaszban értesítettek volna arról, hogy kívánságaik jogosságát a kormány is elismeri, de most még egyelőre egészen nem teljesítheti, de rövidesen rákeríti a sort — mondom, azok a magyar vasutasok megnyugodtak volna. De a durva gög elvágta az útját a bekés megoldásnak. Így jutott ez a szerencsétlen ország ismét olyan helyzetbe, a melynek, most még kiszámíthatatlan súlyos, káros következményei lesznek. És a kikerülő táviratok szerint a kormány mégis ahelyett, hogy higgadt, humanus felleppéssel igyekezzen a bajokat szüntetni, mindenféle kalandos, képtelen és erőszakos tervekkel akar segíteni. Majd a politikumuk gépészmérnök hallgatott, majd a műszaki katonákat akarja a mozdonyra tenni. Mintha bizony valaki boldog volna, hogy ilyen vonatokra az elkésredett sztrájkolók boszúja közepette felüljön. Úljön fel a kormány s induljon keresztül-kasul az országon egy kis tapasztalatot szerezni. Élhetségségét amúgy is bemutatta ez az eset alkalmasból is. A kormány semmit sem tudott biztosat arról, hogy 20-án d. e. mindenfelé megállanak a mozdonyok. A mai világban, midőn az államhatalom polip karjai mindenfelé elnyúlnak, szinte megdöbbenőleg hat az emberre. Hiszen ilyenformán bármilyen összeesküvést lehetne szervezni a legnagyobb pontossággal és biztonsággal.

Am a vasutasokkal mindenki rokonszenvez, de azért ismert hazafiasságuktól azt is elvárja a magyar közönség, hogy a hűrt ne feszítsék vég-sőig, mert borzasztó, évekre visszavető következményei lehetnek ennek. Már pedig a haza minden előtt!

— **Megtérés.** Márc. 31-ről kelteve csak a múlt hétközepén kaptuk az alábbi tudósítást: Lélekemelő ünnepnek voltak szem- és fülünai a sósmezői katolikus hívek márc. 31-én, Nagyesütőtörtökön. E napon tették le a hitvallást Szőke Gáspárné szül. Csekme Agnes 38 éves nő, magával hozván egy leánygyermekét. Továbbá Cripa Jánosné szül. Szizethy Anna 34 éves nő, magával hozván két leánygyermekét. A hitvallást Szekeres János rom. kath. lelkes kezébe tették le. Így a jelzett alkalommal öt lelket nyert Isten igaz egyháza.

— **A „Maros-Vásárhelyi Székely-Társaság”** 12 különböző irányú, több-kevesebb költségtérítést állította egybe. Ezt 5000 példányban fogja kiadni folyó évi május havában. E füzet számára hirdetésekét is vesz fel a társaság. Egy oldal ára — minden oldalon csak egy hirdetés lesz — 10 korona. Szöveg és pénzáprilis hó 30-ig a társaság címére, vagy Adí Árpád könyvnyomdászhoz küldendő.

A székely cselédek kérdése.

Néhány szavam volna ahhoz a sok jóindulattal és odaadó szeretettel megírt cikkhez, melyben *jt.* a székely cselédleányok erkölcsiellen-ségének orvosságait fejtegette.

Mindnyájan melyen megszorított szívvel látjuk a mi édes jó székely véreinknek pusztulását, erkölcsi züllését. Arcunkba szökik a vér,

mikor olvassuk, hogy Romániában a bukkott nők legnagyobb kontinense az importált székely leányok közül kerül ki.

Ha azonban figyelmesebben szemügyre vesszük a kérdést, be kell látnunk, hogy a baj nem helyi természetű, hanem megtaláljuk azt mindenütt, hol hasonló gazdasági átalakulások mentek végre, mint a milyenek nálunk megrázkódtatták a társadalmat s annak amúgy is ingatag erkölcsét. A házasság esődjéről van szó. Nem etikai értelemben, mert hiszen erkölcsi szempontból a keresztény házasságnál egyebet elfogadnunk határozottan visszaesés volna; hanem megrendültek a házasságnak gazdasági alapjai, melyekre ez az intézmény fektetve volt s a melyekkel annyira összenőtt, hogy attól elválasztani nagyobb rázkódtatás nélkül alig lehet.

Tulnyomóan földműveléssel foglalkozó népsztyályoknál, mint a székelyeknél is határozottan nyereségnek tekintendő, ha minél több munkás kéz, feleség, gyermekek, áll a családapa rendelkezésére, kiknek ellátása, élelmezése bőven megtérül abból a haszonból, melyet a gazdasági termelésnél való közreműködésük eredményez. Ilyen viszonyok között tehát természet-szerűen kifejlődik a tiszta, egészséges házastársi viszony, mely a nép erkölcsiösségének alapföltétele.

Ha azonban figyelembe vesszük a városi s általában az ipari életet, azt kell tapasztalunk, hogy itt egyfelől nagybőrtára teljesen feleslegessé válnak azok a szolgálatok, melyeket a családi életben a nő szokott teljesíteni, (élelmiszer, ruházat olcsó árban beszerezhető, a gyermekek (ill. proles) neveléséről az állam, az intézetek gondoskodnak); másrészt a foglalkozások nagyrésze oly természetű, mely már magában is kizárja, vagy legalább is megnehezíti és gazdaságilag hátrányossá teszi a házastársi viszony kifejlődését. Tekintsük csak a hivatalnok, a gyári munkás, a cselédleány helyzetét abban a korban, midőn az önfentartás mellett egy nem kevésbé hatalmas ösztön, a fajfenntartás jelentkezik, és azt fogjuk látni, hogy a többség az etikailag egyedül helyes és egészséges, de gazdaságilag hátrányos házasság helyett a kényelmesebb, de annál károsabb és veszélyesebb úton fogja a fajfenntartás ösztönét érvényre juttatni.

Mi következik ebből?

Két ellentétes felfogással találkozunk. Az egyik a szociálisták szabadszerelme, kik nem tűnnek erkölcsi téren korlátokat, hangsúlyozzák, hogy igazságtalanság volna, ha a család-fenntartó szülők, kik a társadalomnak új, élet-erős nemzedéket alkotnak, e miatt a többiekkel szemben hátrébe szorulnának gazdasági téren és követelik, hogy a gyermekek nevelése teljese-n az állam feladatai közé soroztassék. A másik felfogás, melyhez az idézett cikk írója is közel áll, a baj egyedüli orvosságát az erkölcsiök megjavításában látja és a házasság előtti élet teljes tisztaságának biztosítása által óhajta az állapotokat reformálni.

Kétségtelen, hogy a szociálista szabadszerelmentől minden keresztény megvetéssel fog elfordulni. Praktikus szempontból azonban a másik felfogás sem tekinthető teljesen célravezetőnek. Mindenesetre törekednünk kell arra, hogy a házasságelőtti élettisztaságát a lehető legteljesebb mértékben megvalósítsuk. Ez azonban, hangsúlyozzuk, csak is akkor lehetséges, ha azok az elemek (és ide tartozik az emberiség túlnyomó többsége), kiknek a hosszabb önmegtartóztatás bármilyen tekintetben nehezükre esik, könnyen, minden gazdasági hátrány nélkül feltalálhatják a házasságnak Isten által rendelt intézményében a családi boldogságot.

Ezért mondtuk, hogy a házasság csödbe került és hogy a házasságot új gazdasági alapokra kell fektetni.

És itt önkéntelenül feltűnik előttünk az a szocialista felfogás, mely a gyermekek állami vagy társadalmi úton való nevelése által igyekszik levenni a családapa vállairól azt az óriási terhet, mely eddig a házasság megkötését annyira nehezítette, hátrányossá tette s ezáltal annyi erkölcsi telenségnek s egész vidékek elnéptelenedésének (pl. Franciaországban) vált okozójává. Ennek az iránynak a szolgálatában áll már, ha nem is egészen ezeknek az elveknek a szellemében, Széll Kálmánnak a lencsházáról szóló törvénye.

Mi tehát a teendő? Az egyház, mely mindig meg tudta érteni a kor szellemét, arra fog törekedni, hogy egyrészt az állami nevelés valóságos irányát biztosítsa, nehogy a szabadkőművesek kezébe kerüljön ennek a vezetése; másrészt pedig a házasságkötések megkönnyítésével az erkölcsök javulását és a házasságelötti élet tisztaságát előmozdítsa. Mert, hangsúlyozzuk, tiszta nemzedékre csak úgy számíthatunk, ha a házasságon kívüli élet teljesen önkéntes és nem a gazdasági viszonyok kényszerítő hatása alatt állott elő.

És élő bizonyága annak, hogy az egyház az e téren reáváró feladatoknak csakugyan tudatára ébredt, a Regiszi Szent Ferenc János Egyesület, melynek magyar osztálya talán tavaly alakult meg Zichy János gróf előlétele alatt. Célja a szegény sorsú házasulandók segélyezése, a házassághoz szükséges okmányok ingyenes beszerzése, az esketés díjának fedezése és minden más megengedett eszközök által. Ez az egyesület, a mely jelentéktelennek látszik jelenleg, éppoly fontos missziót fog teljesíteni a jövőben, ha majd a házas élettel járó nehézségek a gazdasági fejlődés folyamán mind jobban kiélesednek.

A székely eszelédeleányok közül is, mint *Jf.* előadta, nagy fáradsággal, odaadó buzgalommal csak néhányat sikerült az erkölcsös életnek megmenteni; a többiek, kik szülőfalujokban bizonyára már fokozó alá kerültek volna, éltek világukat.

Ezt a szomorú, szegény székely népünk szempontjából majdnem kétségbeesítő állapotot, ha helyeselni és védelmezni nem is, de megmagyarázni tudjuk és annál szomorúbb, hogy annak gyökeres orvoslását a közel jövőben még csak nem is remélhetjük.

— s. — r.

A kolozsvári Szent-Imre Egyesület.*)

Minden ideális áramlat, mely a nemzetek életében érvényesülni kezd, első sorban az ifjúság lelkét kell, hogy érintse, mert az nincs még az érdekek és hibás emberi tekintetek bilincseihe verve.

A huszadik század hajnalán, úgy látszik, hogy ismét emelkedik az ideális gondolkodás napja s valami rég óhajtott szellemi áramlat melege érinti szívünket.

Az esztendő eszmények: Isten, haza, történelmi dicső múlt kultusza újra eled s Európaszerte első sorban az ifjúság az, mely előveszi a feledés homályából és fölemeli e szent eszmék zászlaját, annyi nemes törekvés, tiszta szándék, dicső siker tanúját.

Az ifjúság kezd kibontakozni a hitelvesztett jelszavak bűvös köréből s igaz szellemi értékeket keres, melyekért buzdulni nemes lelkekhez méltó.

*) Ez az egyesület a kath. egyetemi ifjak otthonát óhajtja megteremteti, melyben a nagy város eszabításai ellen az ifjak határozott védelmet nyernek... Ez okból az olvasóknak pártoló figyelmébe ajánljuk az egyesület lelkes felhívását. Szerk.

melyek mellett kitartani és küzdeni dicső, férfúi hivatás.

Csoda-e, ha az ifjúság a jelen megalkuvó oportünizmusa elől menekülve és eszményi alakokat keresve meglátja a fényes múlt nagy alakjait, a mint magasra emelik minden ideális törekvés jelvényét, a szent keresztet?

Csoda-e, ha a kort, melynek méltó programja nincs, megakarja javítani és rámutat azon századokra, midőn a keresztény elvek uralma alatt virult a társadalom?

Csoda-e, ha a magyar ifjak meglátják, szent Istvánt, az államalkotó nagy királyt, szent Lászlót, az első magyar lovagot, Nagy Lajost, az egyház zászlótartóját, Igazságos Mátyást, a kereszténység bajnokát s mindazt a dicsőséget, mit a magyar névnek szereztek és megtanulják tőlük azt a történelmi igazságot, hogy „így szép a hit és honszerlem, egymás keblére hajolva”?

Ez eszméknek lelkesítő hatása alatt alakult meg tavaly Kolozsvárt a Szent-Imre Egyesület, melynek főcélja a kath. vallás igazságainak tanulmányozása és a tudomány művelése ezekben a szellemében.

Szomorúan kell tapasztalnunk minduntalan, hogy fenállanak és sikeresen működnek tudományos irányzatok, társadalmi szervezetek, melyeknek célja, ellentétbe hozni a hitet a tudománnyal és a tudomány tekintélyére támaszkodva idegeníteni el az embereket a vallástól. Ezekkel az irányzatokkal szemben csak a saját fegyverekkel, alapos tudományos készültséggel vehetjük fel a harcot.

Ezért oly nagyfontosságú, hogy az egyetemi ifjúság körében virágzó, életképes kath. ifjúsági egyesület álljon fönn. Fölsmerték ezt magyarországi főpapjaink és főuraink, kik nem késtek bőkezű adományokkal segíteni a budapesti Szent Imre Kör s a mi ifjú Egyesületünket is jelentékeny támogatásban részesítették megalakulásakor.

Fölsmerték Egyesületünk létjogosultságát és kiváló fontosságát Pál István apát-kanonok tiszteletbeli elnökünk, ki azt megalakulása óta a legodaadóbb szeretettel vezeti, igazgatja, mindent megtesz annak érdekében, hogy virágzásra jusson és a székely egyetemi ifjúságot, melynek köréből való az egyesület vezetősége és tagjainak zöme, megóvja az erkölcsi zülléstől, élet-erős, képzett, tudós nemzedékké nevelje.

Most az erdélyi társadalomhoz fordulunk kérés szóval. Kérünk anyagi és erkölcsi támogatást. Mert hiszen eddig is fejtettünk ki némi működést. Rendeztünk ünnepélyeket, felolvasásokat, meghallgattuk kiváló kath. tudósok előadásait; a budapesti testvéregyesülettel karöltve kiadjuk a *Keresztény Magyar Ifjúság* című kiváló hetilapot almanachot szerkesztünk; de tevékenységünk csak akkor lehet igazán sikeres, célunkat csak úgy valósíthatjuk meg, ha az erdélyi kath. társadalom nem hagy minket, tapasztalatlan ifjakat magunkra a keresztény érdekekért folytatott küzdelmünkben.

Egyesületünknek pártoló tagja lehet minden kath. férfiú, évi 10 korona tagsági díj lefizetése mellett, mely összeget azonban a legnagyobb készséggel leszállít a minimumra bárkinek egyszerű óhajára a választmány.

A tagsági díjak és az adományok Pál István apát-kanonok címére küldendők. (Kolozsvár, Státus palota.)

Eros meggyőződésünk, hogy berces kis hazánk kath. intelligenciája és a föfisztelendő pap-ság nem fog sajnálni néhány fillért a kolozsvári Szent-Imre-Egyesületől, melynek törekvései oly hathatósan hivatnak előmozdítani a kereszténység nagy érdekeit!

Kolozsvárt, 1904. Urunk fellémadása napján.
Gaberdeen Rezső, Gyárfás Elemér,
főtökát, elnök.

C S A R N O K.

Egy angol vértanú.

Megható és példára vonzó kis történetet olvastunk a németnyelvű „Bonifatius-Blatt” márciusi számában. Közöljük olvasóinkkal nemcsak épülés végett, hanem annak bizonyítására is, hogy mily óriási különbség van nemesak most, hanem volt hajdanában is a katolikus és protestáns vallásos szellem, hitbeli meggyőződés és gondolkozásmód között.

Ime a történet:

Az Urnak 1615. esztendejében márc. 10-én Glasgovo városában, Skóciában, egy jezsuita atya gyötrelmes kihalált szenvedett hitéért. Ogilby Jánosnak hívták a szerzetest s az volt rettenetes büne, hogy merészkedett kimondani, hogy a lelkek fölött való hatalom a pápát illeti s nem a királyt. Ekkoriban I. Jakab volt a király.

Midőn Ogilby atyát a vesztőhelyre vezették, útközben hozzászólkozott egy protestáns pap, megszólította s részvétét nyilvánította.

— Ogilby atya — szólt a prédikátor — sajnálom önt makaességáért, hogy olyan gyalázatos halált akar szenvedni.

A jezsuita felelmet szinelve válaszolt: Hogyha tőlem függne, hogy meghaljak vagy se... Csakhogy nem segíthetek a dolgon. Felsőszérettel vádoltak és ezért kell meghalnom.

— Felsőszérettől szó sem lehet — felelte a prédikátor. Higgyen nekem Ogilby atya: tagadja meg a pápaságot s akkor mindent megbocsátanak, elfelejtene, sőt kegyekkel fogják elhalmozni.

— Tréfát üz ön belőlem. — felelt a jezsuita atya.

— Egyáltalán nem, felelt a prédikátor; nagyon is komolyan beszélék; felhatalmazás következtében szavamot beválthatom, mert a mi protestáns érsekkünk megbízott engemet, hogy felajánljam önnek az öleányát feleségül s nászajándékkul egy jól jövedelmező papi állást, mihelyt elhatározza ön magát, hogy áttér hozzánk.

E párbeszéd alatt elérkeztek ahhoz a helyhez, ahol az akasztófa állott. A prédikátor ismételen figyelmeztette a jezsuitát, hogy önmagától függ életben maradása. Ogilby atya azt felelte, hogy ő igenis az életet nagyra tudná becsülni, ha csak a becsülete sértetlen marad.

— De hiszen már mondtam — viszonzotta a protestáns prédikátor — hogy nagyon is nagy megbecsülésben fog részesülni.

— Jól van! — felelt Ogilby atya, csakhogy ismételte ön hangosan, itt az összegyülekezett tömeg előtt is azt az ajánlatot, amit nekem tett.

— Meg is tettem, felelt a prédikátor.

— Halljátok! kiáltott fel Ogilby atya az akasztófa mellől a közönséghez, — halljátok, milyen ígéretet tettem nekem!

A protestáns prédikátor pedig hangosan így szólt: Én Ogilby atyának felajánlottam az életet, érsekkünk leányát és egy gazdag jövedelmű eklézsiát, ha áttér hozzánk!

— Mindnyájan hallottátok? kiáltott Ogilby atya. Készek vagytok-e arról bizonyosságot tenni, ha megkérdeztétnék!

— Igen, Igen! — kiáltott a tömeg. Jöjjön el az akasztófa mellől, jöjjön el Ogilby úr!

A jelenlevő katolikusok borzasztó aggodalmat állottak ki, a protestánsok arca sugárzott az ujjongó örömtől.

— Tehát nem felhettek — folytatta a jezsuita — hogy mint felsőszérettől üldözni fognak?

— Nem! nem! — kiáltottak mindenfelől.

— Úgy lát csupán csak katolikus hitem miatt állok az akasztófa alatt s ez az én egyetlen bűnöm?

— Úgy van, csupán csak ez!

— Nagyon jól van, — szólott Ogilby atya — ez sokkal több, mint a mit reméltem. Katolikus hitemért csupán egyszer ítétek halálra, pedig ezért a hitért száz életet is feláldoztam volna, ha lett volna, de minthogy nekem csak egy volt, vegyétek el ezt az egyet is késedelem nélkül, mert hitemet úgysem vehetitek el sohasem.

Midőn a jelenlévő katolikusok e szavakat hallották, rendkívül megörvendtek, a protestánsok ellenben tomboltak a dühtől, hogy így megszégyenítették.

A prédikátor magán kívül volt dühében s nem engedte, hogy Ogilby atya, aki tovább is beszélni akart, szóhoz jusson, hanem megparancsolta a hóhérnak, hogy azonnal végezze kötelességét.

A hóhér bocsánatot kért a martirtól, aki átölelte őt, majd elővette Ogilby atya rózsafüzérét és mint emléket a körülálló nép közé dobta. A rózsafüzér éppen egy kálmista fiatal embert mellen talált. Ez a fiatal ember Eckersdorf Tamás br. volt, aki akkoriban éppen Skóciában útazgatott.

Az ifjú ezen esemény hatása alatt visszatért a katolikus egyház kebelebe, később kormányzó is lett s mint II. Ferdinánd öccseként, Lipótnak, benső barátja halt el.

— r. — r.

Pályázat.

A székelyudvarhelyi r. k. kántortanítói állás megüresedvén, ennek betöltése végett pályázatot hirdetek. Az említt, állásnak jövedelmei a következők: 1., kepeből: évi 1000—1200 korona pénzbent 2., a stólaból: 3—400 korona, 3., az erdélyi r. k. iskolai alpból: 126 kor., 4., a városi tanácstól: 240 kor., 5., a gimnáziumi egyházi ének tanításért: 176. kor., 6., a templom pénztárából: 32. kor., nyugdíj és korpótlék jogosultság az államtól. Ezekon kívül: három szoba, konyha és pincéből álló lakás, mellette egy kis gyümölcsös és veteményes kert. A megválasztandónak kötelességei lesznek: a kántori teendők végzése, a leánynevelésben heti 3 óra, az iparos iskolában heti 4 óra tanítás és a gimnáziumban heti 2 órában az egyháznak tanítása.

Az érdeklődők pályázati kérvényeiket, kántori oklevéllel, keresztlevelel és működési bizonyítványokkal felszerelve, ápril. hó 26-ig, az alólírt lelkészi hivatalhoz küldjék be.

Az énekpróba f. évi május hó 1-én a d. e. 9 órakor tartandó istenizsoltalkalmával fog megtartatni.

Az állás, a főpásztori kinevezés után azonnal elfoglalandó.

Székelyudvarhely, 1904. ápril. hó 5-én.
Róm. kath. Lelkészi Hivatal.

SZŐLŐLUGAST

ültessünk minden ház mellé és kertjeinkben föld- és homoktalajon.

Erre azonban nem minden szőlőfaj alkalmas, (bár kuszó természetű) mert nagyobb része ha meg-nő is, termést nem hoz, ezért sokan nem értek el eredményt eddig. — hol lugasnak alkalmas fajokat ültettek, azok bőven ellátják házukat az egész szőlőérés idején a legkitünőbb muskatály és más édes szőlőkkel.

A szőlő hazánkban mindenütt megterem s nincsen oly ház, melynek fala mellett a legesélyesebb gondozással felnevelhető nem volna, ezenkívül más épületeknek, kerteknek, kerítéseknek stb. a legremekebb díszje, anélkül, hogy legkevesebb helyet is elfoglalna az egyébre használható részekből. Ez a leghaladatosabb gyümölcs, mert minden évben terem.

A fajok ismertetésére vonatkozó, színes fénynyomatos katalógus bárkinek ingyen és bérmentve küldetlik meg, aki címét egy levelezőlapon tudatja.

Czím: Érmeleki első szőlőültvénytelep Nagy-Yágya, Székelyhid. ú. p.

2 vagy több gimn. osztályt végzett fiu tanoncnak felvétetik PAPP GYÖRGY könyvnyomdájában.

Lehetővé teszi, hogy a szobák mázolás alatt is használtassanak, mivel a kellemetlen szag és lassú, ragadós száradás, mely olajfestékeknek és az olajlakknak sajátja — elkerültek. E mellett használata olyan egyszerű, hogy kiki maga végezheti a mázolást. A palló nedves tárgyval feltörölhető, anélkül, hogy elvesztené fényét. Meg kell különböztetni

színezett szobapalló fénymázt,

sárgásbarnát és mahagonibarnát, mely akárcsak az olajfesték födi be a pallót s egyttal fényt is ad. Ezért egyaránt alkalmazható régi és új pallóra. Teljesen beföd minden foltot, korábbi mázolást, stb. van azután

tiszta fénymáz (színezetlen)

új pallóra és parkettra: mely csupán fényt ad. Különösen parkettra és olajfestékekkel már bemázolt egész új pallóra való. Csak fényt ad, ennél fogva nem födi el a famustrát.

Postacsomag, körülbelül 35 négyzetöngnéter (2 közép nagyságú szobára való) 5 frt. 90 kr. vagy 9¹/₂ marka.

A közvetlen megrendelések minden városban, ahol raktáron vannak ide küldendők. — Minta mázolások és prospektusok ingyen és bérmentve küldetnek. A bevásárlásnál tessék jól vigyázni a cégre s a gyári jegyre, mivel ezt a több mint 35 éve létező gyártmányt sok felé utánózzák és hamisítják, rossz és gyakran a célnak meg nem felelő minőségben hozzák forgalomba.

Cristoph Ferenc

a valódi szobapalló fénylakk feltalálója és egyedüli gyártója.

FÖRAKTÁR:

DAHINTEN VIKTOR

vaskereskedésben GYULAFEHÉRVÁRT.

PÉNZ

MELLER LAJOS és TÁRSAI bankbizomány BUDAPEST, VI., DAVID-UTCZA 15. ● (Törvényszékiileg bejegyzett cég.) ● (Válasz bélyeg.)

4°-OS

törlesztéses kölcsönöket

nyújtunk budapesti és külföldi elsőrangú pénzüintézetektől a földbirtok és ingatlan ³/₄ értékeig I. és II. helyre 15—65 évig terjedő időtartamra.

Személyhitelt! papoknak, katonatiszteknek, állami- és magánhivatalnokoknak, kereskedőknek és iparosoknak kezes és kezes nélkül 1—15 évig terjedő időre gyorsan és diszcreten. BANK- ÉS MAGÁNADÓSSÁGOK CONVERTÁLÁSA.

Értesítés.

Az alólirottnál (Kecskemét, XI. ker., 223. sz.) kapható Kozárv Gyula

„Descartes és szt. Tamás“

czimű hírneves munkája, mely a „Bölcs. Folyóirat“ pályázatán pályadíjat nyert, a m. k., tudományegyetem hittani kara pedig a Horváth-féle díjjal jutalmazta.

A terjedelmes és csinos kiállítású művet néhány napig míg esekély készletem tarti leszállított áron 2 K. 20 fillérért küldeni kész vagyok.

Kecskemét, 1904. márc. hó.

Kontz János.

Jegyzet: Szetküldés csakis postautánvétellel.

A kinek

eladó **birtoka** van, vagy a ki **birtokot** venni szándékozik, vagy ha eladásra szánt

könyvtára, irodalmi műve, zene eszköze, festménye, régi könyve, olajfestésű képje, szobra,

fegyvere, régi pénze, ékszere, butora, háztartási, gazdasági és más eszköze

van, az hirdessen a **KÖZMŰVELŐDÉS**-ben, mely lap a felsoroltak iránt érdeklődő közönség körében igen nagy számban forog közkézen.

Nyavalyatörés!

Ki nyavalyatörés, göres és más ideges állapotban szenved, kérjen iratot, ingyen és bérmentve kapható a szabad, Hattuy gyógyszerár által Majna Frankfurt.

Hirdetések jutányos árban felvételnek e lap kiadóhivatalában.

A Dr. SCHMIDT fő-törzs és tisztí-orvos-fele

FÜLÖLAJ

gyógyít időszakos süketiséget, fülfájást, ful- és nagyothallást, még idült esetekben is. Egyedül kapható üvege 2 frt a Dr. ROTCSHNEK EMIL gyógyszerárában. DEBRECZEN.

ANGSTER JÓZSEF és FIA

pécsi, kalocsai, győri és kassai székesegyházak orgona-építője. **Orgona és harmonium-gyár**

PÉCSETT.

Alapítottattott 1867.

Két arany, egy ezüst és egy nagy milleniumi éremmel kitüntetve

Ajánljuk kitűnő hangú és erős szerkezetű **crescendo orgonáinkat**. — Különösen a legújabb **légnymatu** (pneumatical) rendszer szerint épült orgonáinkat, melyek a rendkívül könnyű játékmód és regisztrálás mellett még azon nagy előnnyel is bírnak, hogy a **templom nedvessége** nines befolyással rájuk.

Legjobban bizonyítja műveink jóságát, hogy üzleletünkben 450-nél több **uj orgona mű** került ki.

Raktáron kitűnő hangú **harmoniumok minden nagyságban** (155 koronától 1000 kor.-ig).

Mindenemű **javitásokat, hangolásokat** és **átépítéseket** olcsón elvállalunk.

Árjegyzéket kívánatra ingyen küldünk.

Sürgöny: Blaskovits Sokszorosán kitüntetve.

TEMPLOM FESTÉS.

Első országos művészeti és iparművészeti intézet Alapítottattott 1887-ben

BLASKOVITS BÁTORI MIHÁLY

Szabadka, VII. kerület, Erdő-sor 66. szám.

A főt. papságnak bíboros hercegprímás úr ő eminenciája 67.898. szám alatt és Tolna Festetich Tazsilo gróf úr ő nagyméltósága által ajánlva. Az oktatást ő nagyméltósága Császska Gy. kalocsai érsek úr nagylelkű aldozatkészége folytán olaszországi műfestők és műmárványozóktól nyertem

Templomfestés stilszerint, gipsz-márvány (stucco), kereszték aranyozása állvány nélkül. Templommeszelés eső által le nem mosható. **Oltárképek festése művészi kivitelben bémulatos olcsón.** Szegényebb egyházaknak 25% engedmény! **Elismerő nyilatkozatok rendelkezésre bocsájtátnak**

Olajba oltárkép

magas centm.	50	70	90	100	125	160	180	220
korona	25.—	40.—	55.—	70.—	100.—	125.—	170.—	200.—

Egy életnagyságú arckép, mert örök beese van és egyszersmind szobadisz, továbbá előnyös nász-, név- és születésnap, vagy egyéb alkalmi és ünnepi ajándécul szolgál. — Ezeket az arcképeket bármilyen beküldött fénykép után a legfinomabl. kivitelben készítem e

Nagysága 25×32 35×45 55×65 65×80 75×110 85×125 100×150

Poichromozott fa-szobrok, aranyozott szellel

magas centm.	50	70	90	120	140	150	160	170	180	200
korona	30.—	40.—	50.—	100.—	135.—	150.—	170.—	185.—	240.—	300.—